

Nikos Panajotopoulos: Paninkamarijá

Přeložila Marie Rákosníková

Paninkamarijá

Skryla se ve staré dřevěné vrátnici jako v pevnosti. „Nechť odejde ode mne kalich tento,“ oznámí obřadně a vývěska se společnými poplatky za její hlavou náhle připomíná svatozář, moudře umístěnou na důkaz břemene, které nese správkyně domu na bedrech.

Teolog ze třetího patra souhlasně přikyvuje, zajisté dojat biblickým odkazem, ale i proto, že má pro ni zvláštní pochopení – jeho nebožtík otec byl kdysi také nějaký ten čas správcem. Nabádá ji ovšem, ať se zamyslí: „Kde bychom našli vhodnou náhradu?“

Eftychia nachýlí hlavu lehce na stranu. Jeho zdvořilost a velkodušnost jsou hudbou pro její uši. Slyšet vlídné slovo je v dnešní době vzácnost.

Vdova po daňovém úředníkově, která pronajímá pětipokojový byt v šestém patře, chvatně souhlasí: „Je nenahraditelná!“ Eftychia ji nedávno včasné upozornila, že děti jejího nájemníka rozbily skleněnou přepážku verandy...

„Nenahraditelná,“ opakuje jako ozvěna i vedle ní usazená Kiki, svobodná dcera vojáka z povolání a neoficiální pomocnice správkyně domu.

„Ještě že tě napadlo donést polštáře,“ odměňuje ji vdova šeptem za podporu. Zdá se, že schůze se protáhne a mramorové schody jsou studené a nepohodlné – na to už si pamatuje z minula. Kiki se chlubí, jak chytře nakoupila – balkónové židle a stůl ve výprodeji obchodu se zahradním nábytkem, a polštáře ušila sama z látky, kterou našla v krámě u...

Nestačí větu dokončit. Slovo si bere nezaměstnaný učitel matematiky s dvojčaty, který koupil od Fotini třípokojový byt ve čtvrtém patře. „Tématem schůze je topení,“ připomíná, „mám malé děti, tohle není možné, dvě hodiny večer prostě není dost.“

„Tak zaplaťte, co dlužíte vy i co dluží ostatní, jestli chcete přitopit,“ zaječí Eftychia a bouchne pěstí do mramorové desky vrátnice, vedle praskliny, která tu zbyla po stěhování té šlapky herečky, co nikdy v ničem nehrála, přestože neustále běhala po seminářích a po konkurzech... Eftychia, která bydlela pod ní, dobře ví, v čem spočíval její skutečný talent. Navrhovala, aby se s ní soudili o náhradu škody, ale Dinopoulos, právník a syn paní Nikolaidu, s červeným diplomem z Athénské univerzity a s magisterským titulem z Durhamu, je od toho odradil. Eftychia tehdy prosazovala, aby náklady na opravu vzali na sebe, aby mramor zaplatili, ať tak nezůstane, co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek. Dokonce zjistila, kolik by to stálo, ale marná snaha. Nedali na ni. Škudlili, takže mramor zůstal zlomený, přímo na ráně, první věc, kterou po příchodu návštěvník vidí.

Matematik teď také uhodil pěstí z druhé strany praskliny. „Nebouchejte mi tu pěstí a važte slova! Odmítám platit za natření fasády, pokud mi neukážete účet. Dokud mi ho neukážete, nezaplatím...“

„Vy chcete účet za nátěr, Albánec z druhého patra nedostal výplatu za dlaždice na celé stavbě, takže otálí s placením, nájemník ze šestého je teď zas bez prostředků, když jeho ženu propustili...,“ vypočítává Eftychia. „A to byste chtěli topení!“

„Ale to se již probíralo,“ vstoupí do toho teolog a jeho dunivý hlas přehluší Eftychiiny protesty. „Na schůzi vlastníků bylo rozhodnuto, že si nevezmeme účet, abychom se vyhnuli placení DPH. Fotini, od které jste byt koupil, s tím souhlasila.“

„Dvaadvacet tisíc za natření fasády?“ vybuchne matematik. „Komu to chcete nakukat? U švagra v domě to i s broušením mramorů nestálo ani patnáct, a navíc dostali dotaci od města. Proč jsme nedostali dotaci my?“

Eftychia začíná propadat zoufalství. Zmoženě vyjde z vrátnice a přistoupí ke Kiki s vdovou. „Domluvte mu. Vysvětlete mu to,“ prosí je. „Já už nemůžu, mám přece cukrovku. Kuvelos“ – lékař, který své mládí strávil ve veřejném zdravotnictví, než vzal rozum do hrsti a zařídil si vlastní ordinaci – „říkal, abych se nerozčilovala – i tomu jsem snad měla předhazovat, že mi nevystavil účet? ...“

Kiki si vymění s vdovou pohledy, pak se obě obrátí zpět čelem. Vdova nemá ponětí, o čem je řeč. Ví jen, že společné poplatky se mají platit včas – tak to má být. Zvažuje, že napomene svého nájemníka. A Kiki, ta se červená, protože ačkoli je neoficiální pomocnicí správkyně, nemůže si vybavit, proč dotaci nedostali.

Eftychia si ji prohlíží přimhouřenýma očima. „Že se nestydíš, dělat, že se tě to netýká, zrovna když tě potřebuju.“

Kiki nadskočí. „Proč se mnou tak mluvíte? No tak si zrovna nemůžu vzpomenout. Když bylo potřeba, vždycky jsem přece pomohla a neváhala při tom obětovat svůj klid a čas!“

„Ne že byste se v práci zrovna přetrhla,“ ohlásí se důrazně pracovnice v jeslích z prvního patra, která se nemůže smířit s představou, že Kiki ve svých čtyřiceti třech letech, na které nevypadá – a jak by mohla, když v životě ani den nepracovala – sedí doma a pobírá otcův důchod, jen a jen proto, že je příliš ošklivá a nikdo si ji nevzal.

„Vám nebudu skládat účty,“ ohradí se Kiki. „A jestli si myslíte, že to dokážete líp, tak za mě správcovství dělejte sama.“

„Mám dvě práce, abych vyšla s penězi,“ vyrazí do boje pracovnice v jeslích, „ráno ve státních jeslích, večer hlídání a k tomu mám muže a dítě“ – na slovo „muže“ položí důraz – „a navíc hrozí, že skončím na dlažbě, až mi vyprší smlouva, protože stát vyhazuje peníze za líné ženské, jako jste vy.“

Eftychia využije příležitosti, aby se opět ukryla za hradbou vrátnice. V povyku, který vyvolala, má čas k zamyšlení. Mohla by navrhnout, aby si od natěračů zpětně vyžádali účet. S tím nebude nikdo souhlasit, protože to by pak museli zaplatit DPH, ale chytrák matematik už nebude mít výmluvy. A při první příležitosti se ho pak musí zeptat, jestli sám dává účty za doučování. – Jak to, že na to nepřišla dřív? Když se ovšem věci začnou vymykat kontrole, odvolá Kondinisovu plnou moc. Kondinis nechodí na schůze, ačkoli má v pátém patře dvoupokoják a v druhém garsonku. Ale co by na ně chodil. Ten se zajímá jen o to, aby vybíral nájem, který pak prohraje v kartách – jeho nebožka matka, která kdysi vyměnila stavební parcelu za byty, by se pěkně divila! Kondinis nebude nic namítat. Odvolá jeho plnou moc a nebudou usnášeníschopní... Pak ať se dávají znovu dohromady!

Teolog mezitím starostlivě uklidňuje situaci. Jeho skromné posluchačstvo – vyjma matematika – mu prokazuje náležitou úctu, vždyť ho všichni viděli v pořadu „Co je očím skryto“, kde představil pohled pravoslavní na celou řadu otázek – od toho, co praví Zjevení Janovo o konci světa, až po zásoby plynu a ropy v Egejském moři. Nyní teolog vysvětluje, že stát je povinen podporovat ty, kteří jsou jeho základem... „A kolik je vůbec těch svobodných dcer vojáků, které pobírají otcův důchod? Ty že zboří státní rozpočet? To je směšné!“

„Ale proč tu sedíte a tohle mi vykládáte?“ vyletí zase Kiki. „Tak se zeptejme Tasa z trafiky na rohu, kolik si od něj vzal její muž, když mu vyměnil dveře a blatník na autě, a jestli mu vystavil účet?“

„A vy jste bernák, nebo co?“ vrací úder pracovnice v jeslích. „Za chvíli mi budete kontrolovat i faktury.“

„Když chtěl tady mladík účet za nátěr, ani jste nehlesla!“

„Žádám účet proto, že ta částka je nehorázná,“ uvádí to na pravou míru matematik.

„Jak mám vědět, kolik se zaplatilo?“

„Chcete říct, že kradu?“ rozhoří se Eftychia. „Teď jste to ovšem slyšeli všichni – mám svědky! Řekl, že kradu.“

„Řekl jsem jen, že nejsem naivní,“ vysvětluje matematik.

„Hned zítra ráno jdu za Dinopulosem podat žalobu! To vás naučí, jak se chovat!“

„To je mi úplně u...“

Teolog projeví navzdory svým sto šedesáti kilům obdivuhodnou hbitost – popadne ho za rukáv, ještě než stihne vyslovit tu hrubost. „No tak dost!“ volá, „dost už!“ a pohledem přitom zdržuje Eftychii, která se chystá do protiútku.

Ve chvíli, kdy Eftychia polkne odpověď – nerada by přišla o vzácného spojence, proto se podřídí – a matematik s patrnou mrzutostí odstrčí jeho ruku – tlustoch je podle něj fašoun a k tomu se potí jako prase – ozve se neodbytné ťuk ťuk ťuk klíče na skleněnou výplň dveří.

„Co se stalo, proč se hádáte? Klepu a klepu,“ diví se Makis odvedle ze sázkové kanceláře. Protože nikdo neodpovídá a protože každým okamžikem začne vedle kravál s dostihy – největší nadšenci už obsadili místa a vyplnili na rozehrátí i pár tiketů – jde rovnou k věci: popíše jim problém s kanalizací a s hovny, která vytékají ze záchodku, takže musí posílat zákazníky na čůrání vedle do bistra. „Paní Eftychia o tom ví, to ona mě pobídla, abych sem zaskočil a sám vám to vypověděl, abyste neříkali – jestli chcete, přijďte se podívat, něco se musí udělat, a rychle, takhle to dál nejde...“

Ostatní vůbec netouží jít se podívat, dovedou si to představit a ani nemají důvod mu nevěřit, ale Eftychia trvá na tom, aby šli, protože proč by tu měla být jediná, kdo se těmi hovny zabývá. Snad kvůli Makisově zoufalému pohledu, snad kvůli – přece jen jaksi – oprávněnému nářku správkyně souhlasí matematik, že se půjde mrknout, a Eftychia s ním strohým pokynem pošle i Kiki – víc hlav víc ví.

Když vcházejí do kanceláře, s Makisem v závěsu, Kiki se rozsvítí, popadne matematika za ruku – co se to všem stalo, že ho pořád popotahují! – a zastaví ho, aby mu ukázala ceduli s názvem sázkové kanceláře OPAP nad vstupními dveřmi.

„Kvůli tomu jsme nedostali dotaci,“ říká mu, hrdá, že si konečně vzpomněla, i když tu teď není Eftychia, aby se jí pochlubila. „Město požadovalo, abychom sundali televizní antény z terasy a cedule z fasády – jsou totiž nezákonné. I vy máte vlastní anténu, že jo?“

„Hm, co bych ji neměl? Vždyť ta centrální nechytá signál!“ hájí se matematik a Kiki se sladce, chápavě usměje – přece měla odjakživa slabost pro vědce.

„Ona ubohá Eftychia není zlá,“ vykládá mu při té příležitosti. „Zkrátka je jen trochu příkrá od té doby, co...“

„Co příkrá! Je hysterická!“

„No dobře, říkejte tomu, jak chcete. Rozhodně ale není zlá. Ani nebyla vždycky taková, abyste věděl. Ale od té doby, co ji opustil Leonidas a odešel s tou Ukrajinkou, co pečovala o jeho matku... Kdo by se jí divil! Vždyť se točila jen kolem něj a on... Co myslíte, že jí řekl?“

„Co?“ zeptá se s probuzeným zájmem matematik a zkouší tak, co vydrží Makis, který chtěl nechtěl musí poslouchat.

„Že to prý mohla čekat, když ho nepřitahovala v posteli.. Zato ta druhá...“

Kiki už se pustila do výkladu Eftychiina trápení a do výčtu výmluv, které si Leonidas – mimochodem povoláním účetní – navymýšlel, aby pozdržel placení jejího výživného, Makis už to nicméně všechno slyšel a také má naspěch, takže je jemně postrkuje dovnitř, a přestože smrad v zadní části je nesnesitelný, trvá na tom, aby se na to podívali. „Opravář z krámu na

opačném rohu ulice řekl, že stará kameninová odpadní roura musela časem při drobných propadech půdy prasknout, takže nečistoty se hromadí a vytékají u mě v kanceláři. Instalátér, co to přijde opravit, se bude muset prokopat k základům a to potrubí vyměnit...”

Matematik s Kiki se teď vracejí se svěšenou hlavou. On, protože pochopil, že oprava je nevyhnutelná a bude drahá, což zmaří jeho žádosti ohledně topení. Ona, protože si vzpomíná, že zaplatili majlant za centrální anténu a nic z toho...

A právě proto, že mají hlavy svěšené, nevšimnou si, co se odehrává o pár metrů dál, kde je vidět křehkou postavu ženy s batohem na zádech a s letáky v ruce, jak mizí ve dveřích jejich činžovního domu, které se za ní s hlukem zabouchnou.

K čertu, copak se teď navíc ještě rozbil dveřní zavírač, diví se matematik, který už byl takového případu mnohokrát svědkem. Tak a teď se tahej s dvojčaty v kočárku, když ti přitom někdo nepodrží dveře.

„Zavřete rychle!“ zaječí Eftychia. „A běžte někdo na stanici – honem! To je ona! Ona je to!“

Teolog již stihl přesunout svých sto šedesát kilo a zahradit únikovou cestu – a že to splnilo účel. To on je autorem výslovného upozornění, které Eftychia nechala vytisknout na samolepicí papír a jež teď visí na viditelném místě vedle dveřního telefonu: *PŘÍSNÝ zákaz vstupu roznašečům reklamních tiskovin.*

Vdova po daňovém úředníkovi se zvedne ze svého pohodlného polštáře – nerozumí, o co tu běží. Doma u nich naštěstí velel daňový úředník, který koupil neoklasicistní patrový dům o pár ulic dál, a navždy ji tak uchránil před hrůzami spolubydlení.

Pracovnice v jeslích zaujme pozici vedle Eftychie. „Já ji znám. Bydlí v naší čtvrti. Ztropila nám v jeslích scénu, ať vezmeme její dítě, i když s sebou neměla žádné dokumenty. Snažila jsem se ji přivést k rozumu, aby uznala, že nemůžeme vědět, jestli má zaměstnání, když nepřinese potvrzení z úřadu. V práci jí prý neplatí sociální a jak že má najít jinou práci, když jí nepohlídáme dítě. Že se ti cizinci nestydí – nemají žádnou úctu před zákonem!“

Žena s těžkým batohem na zádech a s letáky v ruce – prospekty dalšího z desítek podniků, které teď nově začaly vykupovat zlato – se zastaví uprostřed kruhu a zvažuje situaci, ve tváři líčený výraz utrpení, který pracovníci v jeslích jen víc popíchne.

Eftychia nadále vykřikuje, že někdo musí jít na stanici, vdova nabízí svůj drahý telefon, aby zavolali hlídku, ale Eftychia trvá na tom, že na stanici je to kousek, kdežto hlídkám to trvá, už to tisíckrát zkoušela, a Kiki pochopí, že los padl na ni, a pozoruje mezitím matematika, který přišel k ženě blíž, zkoumavým pohledem si ji prohlíží a ptá se jí, zda to byla ona, kdo klepal předevcírem ráno. „Zrovna když se mi podařilo uspat dvojčata,“ oznamuje ostatním.

Kiki stoicky vydechne a vychází ze dveří, zatímco žena spustí nářek a chce je dojmout řečí o tom, že musí živit děti a že muž je nemocný – není snad chlast nemoc? „Kdo jim dá najíst? Paninka Marijá?“

Kiki již mívá Makisův podnik a mává vzrušeně rukou na znamení: tohle-si-musíš-poslechnout, když tu za ní jako cunami hněvivě vybuchne teolog, který nepřenesl přes srdce tu svatokrádež: „Kdyby se aspoň naučili řecky!“